

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

О.М. СИРОВАТКО

Україна, Запоріжжя, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

В умовах трансформації суспільства для розвитку закладу освіти необхідно постійно усвідомлювати й аналізувати всі складові освітнього процесу на предмет відповідності вимогам сьогодення та головним тенденціям розвитку суспільства. Першим кроком на шляху до вирішення вказаних завдань є розробка комплексної цільової програми розвитку закладу освіти. Розвиток школи – це позитивна зміна цілей, змісту, методів та форм організації педагогічного процесу, що призводить до досягнення якісно нових результатів освіти, це перехід на якісно новий рівень в ході інноваційної діяльності [1, с. 85]. Програма розвитку передбачає сукупність видів діяльності в своїй логічній і часовій послідовності щодо попереднього задуму. У програмі представляються виявлені раніше проблеми, але вже у вигляді ієрархії завдань і можливих способів їх вирішення; фіксуються категорії учасників взаємодії, намічаються способи кооперації, координації діяльностей; визначається перелік існуючих і необхідних ресурсів і їх об'єми, фіксуються наперед задані результати та їх точні адресати (як відносно цілісного образ очікуваного положення справ у конкретному локусі суспільної практики). В сучасній літературі представлено технологію розробки концепції та комплексно-цільової програми розвитку закладу освіти [2, с. 51-52].

Цільовим призначенням програми розвитку є: посилення практично-діяльнісної і творчої складових у змісті всіх освітніх галузей; гуманізація і гуманітаризація освіти; комплексна реалізація оздоровчої функції освіти; створення умов для розвитку педагогічної ініціативи, науково-методичного та професійного рівня педагогів; розширення інформаційного простору, впровадження передових освітніх технологій в педагогічну діяльність; впровадження маркетингу для забезпечення прогнозованого соціального прогресу (задоволення потреб конкретної особистості на ринку послуг).

Зосередженість на потребах освіти і розвитку учнів передбачає пряму залежність проектування навчального змісту і методичного забезпечення освітнього процесу від освітніх результатів навчального закладу. Основою всіх перетворень має стати реальне знання потенційних можливостей дітей та школярів, прогнозування та проектування потреб і моделей розвитку особистості.

Усе це визначає необхідність вирішення психологічною службою закладу освіти декількох специфічних завдань: адаптувати діяльність психологічної служби щодо досягнення мети програми розвитку закладу освіти; підвищити психологічну культуру суб'єктів освітнього простору і допомогти побудувати освітній процес на психодіагностичній основі, органічно реалізуючи корекційно-відновлювальну та розвивальну роботу; допомогти дітям та підліткам в самопізнанні й саморозвитку; здійснювати психологічний всеобуч батьків; сформувати банк методик, спрямований на діагностику всіх сфер особистості дитини та моніторинг освітніх результатів навчального закладу; на основі діагностики побудувати систему корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи.

Для реалізації вищезазначених завдань складається перспективний план роботи психологічної служби щодо забезпечення реалізації програми розвитку навчального закладу, розрахований на чотири етапи її реалізації:

I етап – підготовчо-проектувальний. Мета – участь у розробці необхідних документів про подальший розвиток закладу освіти, діагностична діяльність щодо організаційної й змістовної підготовки педагогів, учнів, батьків до реалізації програми розвитку.

II етап – перетворюючий. Мета – впровадження програми розвитку закладу на засадах компетентнісно-орієнтованої освіти, проектування системи методичної роботи з педагогічним колективом та батьківською громадськістю, розробка моніторингу розвитку особистості дітей та школярів.

III етап – організаційно-практичний. Мета – впровадження проектної діяльності педагога щодо створення оптимальних умов для формування та розвитку компетентностей особистості, формування свідомості та культури здорового способу життя на всіх етапах навчання дітей та підлітків, формування готовності суб'єктів освітньої діяльності до запланованих дій щодо реалізації програми розвитку, участь у впровадженні моніторингу розвитку особистості дітей і школярів.

IV етап – аналітично-узагальнюючий. Мета – аналіз та оцінка результатів діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу щодо реалізації основних ідей програми розвитку, ефективності виховного процесу, проведення експертизи інноваційної діяльності педколективу щодо реалізації проектів, корекція програми власної діяльності, участь у розробці програми розвитку школи на подальші роки.

Психологічне забезпечення програми розвитку закладу освіти складається, по-перше, з розробки (представлення) моделі психологічної служби закладу освіти; по-

друге, з апробації зазначеної моделі діяльності практичного психолога та соціального педагога; по-третє, з корегування моделі психологічної служби закладу щодо ефективності системи діагностико-корекційної роботи, діагностичного забезпечення програми розвитку навчального закладу, форм психологічної просвіти і пропаганди психологічних знань серед педагогів, батьків та учнів; в-четверте, з перевірки відкорегованої моделі психологічного супроводу програми розвитку навчального закладу; в-п'яте, з оцінки результативності побудованої моделі психологічного забезпечення програми розвитку закладу освіти.

Психологізація освітнього середовища для педагогів передбачає розробку системи методичної роботи з педагогічним колективом щодо психологічної підготовки вчителів до інноваційної діяльності, до індивідуальної дослідно-експериментальної роботи, вдосконалення методики проведення психолого-педагогічних семінарів і консиліумів, використання тренінгів як форми самопізнання і саморозвитку педагога, аналіз психологічної інформованості педагогічного колективу.

Психологізація освітнього середовища в дошкільному віці передбачає розширення форм психологічної просвіти педагогічного колективу, розробку змісту батьківського лекторію «Дитяча психологія і готовність дитини до школи», розробку цілісного психодіагностичного та корекційно-розвивального комплексу методик для вихователів і батьків дошкільників, аналіз рівня розвитку дітей дошкільного віку, динаміки готовності дітей до школи.

Психологізація освітнього середовища для дітей та школярів передбачає розробку програм і методичного забезпечення курсів за вибором та факультативів психологічної спрямованості, створення системи роботи, що забезпечує психологічну та соціальну адаптацію дітей та учнів, оцінку результативності впровадження курсів за вибором та факультативів психологічної спрямованості, створення системи психологічної просвіти дітей та школярів.

Психологізація освітнього середовища для батьків передбачає розвиток системи психологічної просвіти батьків, формування діагностичного комплексу, спрямованого на вивчення батьківських установок, психологічної атмосфери родин, особливостей розвитку особистості дитини в сім'ї, аналіз психологічних портретів сучасних родин.

Діагностичне забезпечення інноваційної діяльності навчального закладу та дослідно-експериментальної роботи окремих педагогів передбачає: вивчення домінуючих напрямків дослідження розвитку особистості дітей та школярів, факторів, що максимально забезпечують їх розвиток, створення банку методик для комплексної

діагностики особистості дитини в дошкільні та шкільні роки, створення комп'ютерних програм для обробки отриманих діагностичних даних, порівняльний аналіз результатів діагностики на попередньому, формуючому і завершальному етапах експериментальної діяльності.

Створення корекційно-відповлювальних та розвивальних програм і їх реалізація забезпечуються систематичною підготовкою та розширенням форм корекційних та розвивальних програм щодо роботи з дітьми та школярами, навчанням педагогів методиці укладання індивідуальних психолого-педагогічних корекційно-розвивальних програм і наданням їм допомоги в підборі дидактичного матеріалу, розробкою спеціальної програми соціальної, психологічної і педагогічної допомоги та підтримки обдарованим дітям, допомогою класним керівникам в моделюванні системи виховної роботи в класі на основі психолого-педагогічної карти дитячого колективу, особливостей розвитку дітей та школярів, вдосконалення системи профілактичної роботи з дітьми «групи ризику», психологічним консультуванням учнів з проблем вибору професії відповідно до їх інтересів, схильностей, здібностей і індивідуальних психофізіологічних особливостей.

Таким чином, під психологічним забезпеченням програми розвитку навчального закладу ми розуміємо систему проектувально-конструктивних, діагностико-аналітичних, організаційно-практичних, оціночно-корекційних заходів спрямованих на самореалізацію та саморозвиток учнівського та педагогічного колективу, на створення оптимальних умов функціонування навчального закладу. Тому реалізація стратегічних цілей програми розвитку навчального закладу припускає вирішення наступних завдань: створення і підтримка комфортного емоційного середовища, що сприяє максимальному прояву здібностей і індивідуально-психологічних особливостей кожної дитини, школяра; облік психологічних і соціально-психологічних закономірностей розвитку при формуванні класів, груп, підборі педагогів, організації навчально-виховного процесу; проведення заходів, спрямованих на підвищення психологічної культури батьків та професійної компетентності педагогів; впровадження системи діагностичної, корекційно-відповлювальної та розвивальної роботи з вихованцями закладу освіти; включення в навчальні плани закладів освіти предметів психологічного циклу.

Література

1. Управление развитием школы: Пособие для руков. обр. учр. /Под ред. М.М. Поташника и В.С. Лазарева. – М.: Новая школа, 1995. – 464 с.
2. Освітній менеджмент: Навч. посібн./ За ред. Л.Даниленко, Л. Карамушки. — К.: Шкільний світ, 2003. — 400 с.

